

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Факультет філології, психології та іноземних мов
Кафедра загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології
СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ПОЛІТИЧНА ЛІНГВІСТИКА

Кількість кредитів ЄКТС	5
Період викладання	2022 – 2023 н.р, 4-ий семестр
Рівень вищої освіти	третій
Спеціальність	035 Філологія
Освітня програма	Філологія
Викладач	Кравченко Е.О., д.філол.н., доцент, доцент кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології
Профайл викладача курсу	http://rang.donnu.edu.ua/?pg=kt&nu=171#search
Доступ до матеріалів курсу	https://moodle.donnu.edu.ua/course/view.php?id=2498
Контактна інформація	kravchenko@donnu.edu.ua

Анотація дисципліни

Для доктора філософії ОК «Політична лінгвістика» є вибіркоvim. Він спрямований на формування компетентностей і результатів навчання, що відповідають змісту та фокусу освітньої програми з орієнтацією на НРК.

Змістовий модуль 1. Сучасний політичний дискурс: основні поняття і категорії

Тема 1. Політична лінгвістика як наукова дисципліна

Політична лінгвістика як міждисциплінарна галузь знань. Етапи розвитку політичної лінгвістики. Аспекти дослідження політичної комунікації.

Тема 2. Напрями політичної лінгвістики

Риторичний напрям політичної лінгвістики. Когнітивний напрям політичної лінгвістики. Дискурсивний напрям політичної лінгвістики: критичний дискурс-аналіз, дескриптивний дискурс-аналіз.

Тема 3. Мовна картина політичного світу. Політична комунікація

Мовна картина політичного світу. Політична комунікація: типові властивості, дискурсивні характеристики. Мова політики, політичний дискурс: визначення, основні ознаки.

Тема 4. Ігрова природа політичної комунікації

Основні характеристики політичної комунікації. Міфологізація політичної комунікації. Театралізація політичної комунікації. Ритуалізація політичної комунікації. Агональність політичної комунікації.

Змістовий модуль 2. Лінгвістичний аналіз зразків сучасного політичного дискурсу

Тема 5. Жанри політичних текстів

Поняття жанру в сучасній політичній лінгвістиці. Класифікація жанрів політичної лінгвістики. Біографія політика. Слоган у політичній комунікації. Політична програма. Політична листівка. Інтерв'ю. Жанри політичного фольклору.

Тема 6. Мовні засоби впливу на свідомість адресата в політичному дискурсі

Класифікація мовних засобів впливу на свідомість виборця. Оцінна ідеологічна лексика. Ідеологічне кліше. Метафора. Перифраз. Фразеологічні одиниці. Прецедентні феномени. Графічні засоби.

Тема 7. Політична реклама

Політична реклама, її специфіка як різновиду комунікації. Політичний імідж як комунікативний складник політичної реклами. Основні прийоми побудови текстів політичної реклами. «Антиреклама».

Тема 8. Контент-аналіз у політичній лінгвістиці

Контент-аналіз як метод дослідження. Історія розвитку контент-аналізу. Сутність, умови, принципи і вимоги до методу. Основні етапи проведення контент-аналізу. Використання контент-аналізу в політичній лінгвістиці.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Політична лінгвістика» є формування таких результатів навчання та вмінь використовувати інструментарій політичної лінгвістики, що дасть змогу особистості-професіоналу, інтегрованому в регіональний та загальнонаціональний контекст, самореалізуватися у створенні й редагуванні політичних текстів різних жанрів, у застосуванні мовних засобів різних рівнів у політичних текстах відповідно до поставлених завдань.

Набуті результати навчання та компетентності дозволять здобувачеві стати висококваліфікованим, конкурентоспроможним, інтегрованим у загальнодержавний, європейський і світовий науково-освітній простір фахівцем у галузі філології за третім (освітньо-науковим) рівнем, який здатний розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері філології, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики (ІК).

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти низки компетентностей та результатів навчання.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК06. Здатність формувати системний науковий світогляд, проявляти креативність, продукувати і приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні компетентності (СК):

СК01. Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

СК03. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних і новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

СК05. Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних лінгвістичних і літературознавчих досліджень із визначенням пріоритету філологічних компонентів аналізу.

СК 08. Здатність вільно оперувати філологічним поняттєво-термінологічним апаратом українською та іноземною (англійською) мовами для розв'язання професійних завдань.

СК 09. Здатність створювати усні й письмові тексти різних жанрів наукового дискурсу іноземною (англійською) мовою, кваліфікувати й диференціювати їх.

СК 10. Здатність до укладання та використання лінгвістичних баз даних, корпусів текстів та інших лінгвокомп'ютерних продуктів.

Результати навчання (РН):

РН 2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

РН 3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

РН 15. Уміти критично і системно оцінювати результати науково-дослідної роботи, визначати перспективи подальших наукових розвідок.

РН 16. Узагальнювати, критично мислити й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються, виявляти гнучкість у прийнятті рішень.

РН 17. Вільно оперувати лінгвістичною й літературознавчою термінологією (українською та англійською мовами).

Організація та оцінювання навчання визначені «Порядком оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» та «Положенням про організацію освітньої діяльності у

Донецькому національному університеті імені Василя Стуса». *Форми поточних контролів*: опитування; конспектування першоджерел, тестування, презентації, повідомлення, індивідуальні завдання.

Загальна оцінка визначається як сума балів за всі виконані завдання. Залік складають тільки ті здобувачі, які не набрали 60 балів протягом семестру або бажають покращити поточний результат.

Організація навчання за дисципліною відбувається в наступних форматах:

- 1) аудиторні заняття (лекції, практичні заняття);
- 2) самостійна та індивідуальна робота здобувача під керівництвом викладача за допомогою **технічних засобів комунікації** (корпоративної пошти Outlook) та в межах дистанційного курсу «Політична лінгвістика» (<https://moodle.donnu.edu.ua/course/view.php?id=2498>).

Аудиторні заняття реалізуються відповідно до наступного **календарного плану викладання дисципліни, конкретні дати відповідають розкладу занять і графіку навчального процесу:**

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАННЯ

Тиждень/ дата / години	Тема	Форма проведення заняття	Завдання, години (завдання вміщено в дистанційному курсі «Політична лінгвістика»)	Термін виконання (дата і час)	Максимальна кількість балів
1-й тиждень (23-й), 2 години	Політична лінгвістика як наукова дисципліна	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу, формулювання дискусійних питань лектору.	1-й тиждень	
3-й тиждень (25-й), 2 години	Напрями політичної лінгвістики	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу, формулювання дискусійних питань лектору.	3-й тиждень	
5-й тиждень (27-й), 4 години	Мовна картина політичного світу. Політична комунікація	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу, формулювання дискусійних питань лектору.	5-й тиждень	
	Політична лінгвістика як наукова дисципліна	Практичне заняття	Виконання вправ з теми 1 Виконання тестових завдань з теми 1		2 2
6-й тиждень (28-й), 2 години	Напрями політичної лінгвістики	Практичне заняття	Виконання вправ з теми 2 Виконання тестових завдань з теми 2	6-й тиждень	2 2
7-й (29-й) тиждень, 4 години	Ігрова природа політичної комунікації	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу, формулювання дискусійних питань лектору.	7-й тиждень	
	Мовна картина політичного світу. Політична комунікація	Практичне заняття	Виконання вправ з теми 3 Виконання тестових завдань з теми 3		2 2
8-й (30-й) тиждень,	Ігрова природа політичної комунікації	Практичне заняття	Виконання вправ з теми 4 Виконання тестових завдань з теми 4	8-й тиждень	2 2

2 години					
9-ий (31-й) тиждень, 4 години	Жанри політичних текстів. Поняття жанру в сучасній політичній лінгвістиці. Класифікація жанрів політичної лінгвістики. Біографія політика. Слоган у політичній комунікації.	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу, формулювання дискусійних питань лектору.	9-ий тиждень	
		Практичне заняття	Виконання модульної контрольної роботи		20
10-ий (32-й) тиждень, 2 години		Практичне заняття	Захист самостійної роботи	10-ий тиждень	10
11-ий (33-й) тиждень, 4 години	Жанри політичних текстів Політична програма. Інтерв'ю. Жанри політичного фольклору.	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу, формулювання дискусійних питань лектору.	11-ий тиждень	
		Практичне заняття	Виконання вправ з теми 5 Підбір та частковий лінгвістичний аналіз українськомовних та англomовних зразків політичних текстів різних жанрів		2
12-ий (34-й) тиждень, 2 години	Жанри політичних текстів Політична програма. Інтерв'ю. Жанри політичного фольклору.	Практичне заняття	Створення політичних текстів українською мовою відповідно до поставлених завдань (слоган, політична листівка, політична казка) Виконання тестових завдань з теми 5	12-ий тиждень	2
					2
13-ий (35-й) тиждень,	Мовні засоби впливу на свідомість адресата в	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу, формулювання дискусійних питань лектору.	13-ий тиждень	

4 години	політичному дискурсі				
	Мовні засоби впливу на свідомість адресата політичному дискурсі	Практичне заняття	Повний лінгвістичний аналіз українськомовних та англомовних зразків політичних текстів різних жанрів Виконання вправ з теми 6		2
14-ий (36-й) тиждень, 2 години	Мовні засоби впливу на свідомість адресата політичному дискурсі	Практичне заняття	Виконання вправ з теми 6 Виконання тестових завдань з теми 6	14-ий тиждень	2 2
15-ий (37-й) тиждень, 4 години	Політична реклама	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу, формулювання дискусійних питань лектору.	15-ий тиждень	2 2
	Політична реклама	Практичне заняття	Виконання вправ з теми 7 Виконання тестових завдань з теми 7		
16-ий (38-й) тиждень, 2 години		Практичне заняття	Захист самостійної роботи	16-ий тиждень	10
17-ий (39-й) тиждень, 4 години	Контент-аналіз у політичній лінгвістиці	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу, формулювання дискусійних питань лектору. Участь у науковій дискусії	17-ий тиждень	2 2
	Контент-аналіз у політичній лінгвістиці	Практичне заняття	Виконання вправ з теми 8 Виконання тестових завдань з теми 8		
18-ий (40-й) тиждень, 2 години		Практичне заняття	Захист індивідуальної роботи	18-ий тиждень	24
Разом					100

Форми оцінювання результатів навчання: опитування; модульний контроль; конспектування першоджерел; тестування; презентації; повідомлення; індивідуальні завдання.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється за результатами накопичення балів за поточний контроль.

Оцінка результатів навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою (див. табл. 1), шкалою ЄКТС та національною шкалою, відповідно до критеріїв оцінювання з дисципліни, що доводяться до відома здобувачів освіти на першому занятті.

Таблиця 1. Система оцінювання знань

Поточний контроль (max 100 балів)										
1 модуль			Сума балів за перший модуль	2 модуль			Сума балів за другий модуль	Модульний контроль	Наукова робота / Індивідуальне творче завдання	Загальна кількість балів (сума поточного та підсумкового контролю)
Види поточного контролю				Види поточного контролю						
Організаційно-навчальна робота здобувача вищої освіти	Самостійна робота здобувача вищої освіти	Тести		Організаційно- навчальна робота здобувача вищої освіти	Самостійна робота здобувача вищої освіти	Тести				
10	10	8	28	10	10	8	28	20	24	100

Загальна оцінка визначається як сума балів за всі виконані завдання. Залік складають тільки ті здобувачі, які не набрали 60 балів протягом семестру або бажають покращити поточний результат.

Схема оцінювання результатів навчальних досягнень

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Університеті	Оцінка за національною шкалою (для екзамена)	Оцінка за національною шкалою (для заліка)
A	90-100	5 (відмінно)	зараховано
B	82-89	4 (дуже добре)	
C	75-81	4 (добре)	
D	67-74	3 (задовільно)	
E	60-66	3 (задовільно)	
FX	0-59	2 (незадовільно)	не зараховано
Є незараховані лабораторні / практичні роботи / самостійна робота або поточний контроль у семестрі оцінений менше за 20 балів		не допущено	не допущено

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальна кількість балів за поточну роботу становить від 0 до 100 балів.

1. Здобувач отримує бали протягом семестру за:

- робота на практичних заняттях (20 балів);
- виконання тестів (16 балів);
- виконання модульної контрольної роботи (20 балів);
- самостійна робота (20 балів);
- наукова робота / індивідуальне творче завдання (24 бали).

2. Критерії нарахування балів

2.1. Робота на практичних заняттях – 2 бали за кожне практичне заняття.

Критерії оцінювання	2 бали	1,5 бали	1 бал	0,5- 0,9 балів
	здобувач вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує його на практиці в стандартних ситуаціях (виконання завдань, практичних робіт), наводить аргументи на підставі своїх	здобувач може застосовувати знання в стандартних ситуаціях, з допомогою викладача аналізує одержані результати під час розв'язування задачі; уміє	здобувач описує явища, без пояснень наводить приклади, що ґрунтуються на власних спостереженнях, матеріалах підручника, розповідях	Ситуативна робота

	думок; студент самостійно оцінює різні явища, факти, виявляючи особисту позицію щодо них, знаходить джерела інформації та використовує одержані знання й уміння під час виконання практичних завдань	пояснити явища, здійснювати аналіз, узагальнювати знання, систематизувати їх, робити висновки)	викладача, виявляє знання і розуміння основних положень, розв'язує прості задачі)	
--	--	--	---	--

2.2. Виконання тестів (до кожної теми (максимально 16 балів) – 2 б. за правильно виконаний тест з кожної теми (5 питань по 0,4 бали).

2.3. Виконання модульної контрольної роботи оцінюється в 20 балів.

Критерії оцінювання	18-20 балів	14-17 балів	9-13 балів	1-8 балів
	Від 90 до 100% виконаних завдань. Матеріал та основні результати дослідження викладені логічно, повно, послідовно, лаконічно; із дотриманням правильності та нормативності мовлення; робота має високий рівень використання наукової літератури та інших джерел інформації.	Від 70 до 89% виконаних завдань. Матеріал та основні результати дослідження викладені з незначними порушеннями композиційної структури, послідовності тощо; робота має достатньо високий рівень використання наукової літератури та інших джерел інформації.	Від 45 до 69% виконаних завдань. Основні результати засвідчують значну несамотійність дослідження, порушення логіки викладення матеріалу, завдання відрізняється деяким недотриманням правильності та нормативності мовлення; робота має недостатній рівень використання наукової літератури та інших джерел інформації.	Від 1 до 44% виконаних завдань. Основні результати засвідчують несамотійність дослідження, порушення логіки викладення матеріалу, завдання відрізняється недотриманням правильності та нормативності мовлення; робота має низький рівень використання наукової літератури та інших джерел інформації.

2.4. Самостійна робота: укладання вправи ігрового типу до однієї з тем курсу (10 б.). та створення презентації про видатного лінгвіста в галузі політичної лінгвістики і виступ з нею (10 б.: 6 балів – за створення презентації, 2 бали – за виступ, 2 бали – за відповіді на питання) (разом максимально 20 б.).

2.5. Наукова робота здобувача з дисципліни (передбачає підготовку тез доповіді з проблем політичної лінгвістики на наукову конференцію) / **виконання індивідуального творчого завдання** (створення політичного тексту визначеного викладачем жанру відповідно до поставленого завдання) – **24 бали.**

Під час оцінювання враховується правильність, повнота, вчасність виконання завдань, застосування доцільних методів і прийомів виконання завдань.

№	Критерії оцінювання індивідуального творчого завдання	Бали
	Виконання індивідуального творчого завдання	Максимум 24 бали
1	<p>Політичний текст повністю відповідає правилам і вимогам створення тексту певного типу і жанру, із дотриманням правильності та нормативності мовлення, змістової цілісності, логіки викладення, послідовності, когезії, композиційної структури тощо.</p> <p>Політичний текст загалом відповідає правилам і вимогам створення тексту певного типу і жанру, із дотриманням правильності та нормативності мовлення, змістової цілісності, логіки викладення, засобів зв'язку, композиційної структури тощо.</p> <p>Політичний текст створено з певним порушенням правил і вимог, логіки викладення, композиційної структури, змістової цілісності тощо; спостерігається певна несамостійність (запозичення фрагментів «чужих» текстів)</p> <p>Політичний текст є компіляцією існуючих текстів, відрізняється низьким ступенем самостійності, невпорядкованістю лексики для висвітлення ідейно-змістової концепції і т. ін.</p>	<p>22 – 24 бали</p> <p>18 – 21 бал</p> <p>10 – 17 балів</p> <p>1–9 балів</p>

Список рекомендованих джерел:

Основна література

1. Кондратенко Наталія, Стрій Людмила, Билінська Олександра. Лінгвопрагматика політичного дискурсу: типологія мовленнєвих жанрів: монографія / за заг. ред. Н.В. Кондратенко. Одеса: «Астопринт», 2019. 236 с.
2. Кондратенко Н. Український політичний дискурс: Текстуалізація реальності. Одеса: Чорномор'я, 2007. 156 с.
3. Нагорна Л.П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. Київ: Світогляд, 2005. 316 с.
4. Ситар Ганна. Політична лінгвістика. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 035 «Філологія». Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 200 с.
5. Славова Л. Л. Мовна особистість політика: когнітивно-дискурсивний аспект. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 358 с.
6. Чорна Олена. Комунікативний імідж президента. Монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 300 с.

Допоміжна література

1. Алексієвець Оксана. Історія та сучасність політичної лінгвістики. Україна – Європа – Світ. Збірник наукових праць. 2012. № 9. С. 248-255.
2. Будаев Э.В., Чудинов А.П. Зарубежная политическая лингвистика. Учебное пособие. 3-е издание, стереотипное. Москва: Флинта, 2012. 352 с.
3. Ворошилова М.Б. Политический креолизованный текст: ключи к прочтению. Монография. Екатеринбург: Уральский государственный педагогический университет, 2013. 194 с.
4. Громовенко В. В. Генезис політичної лінгвістики як самостійної науки. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2014. № 11. Том 1. С. 112-115.
5. Завальська Л.В. Комунікативні стратегії і тактики в політичному інтерактиві: лінгвопрагматичний аспект. Автореферат дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Одеса, 2017. 20 с.
6. Круть Ірина. Лексичні особливості передвиборчої агітації як об'єкт політичної лінгвістики. Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах. Збірник наукових праць. 2016. № 3. С. 96-106.
7. Ляпина Т.В. Политическая реклама. Київ, 2000. 152 с.
8. Мараховська Н. Лінгвістичний вимір політичної комунікації. *Лінгвістичні студії*. 2011. Вип.23. С. 170-174.
9. Набокова І.Ю. Актуалізація концепту Перша леді / First lady в англomовному політичному дискурсі ЗМІ. Автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. Харків, 2015. 20 с.
10. Ситар Г. В., Куценко В.О. Теоретичні та прикладні проблеми політичної лінгвістики. Навчально-методичний посібник з курсу «Політична лінгвістика» для студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика». Донецьк: ДонНУ, 2009. 60 с.

11. Сотніков А.В. Нарис сучасних досліджень політичного дискурсу: лінгвістичний аспект. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки»*. 2012. № 1 (3). С. 186-191.

12. Стрій Л.І. Ритуальні жанри українського політичного дискурсу: структурно-семантичний і лінгвопрагматичний аспекти. Автореферат дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Одеса, 2015. 21 с.

13. Терлецька І.В. Політична реклама: Навч. посібник / Дніпропетровський національний ун-т. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2002. 47с.

14. Шило С.Б. Жанрова диференціація політичного дискурсу. *Мовознавчий вісник*. 2017. № 22-23. С. 125-132.

15. Яремко Я.П. Концептуальні поняття сучасної політології: лінгвокогнітологічний аспект. Автореферат дис. ... докт. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Одеський національний університет умені І.І. Мечникова. Одеса, 2015. 36 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Дистанційний курс «Політична лінгвістика»: <https://moodle.donnu.edu.ua/course/view.php?id=2498>
2. Лінгвістичний портал «Мова інфо»: <http://www.mova.info>
3. Лінгвістичні студії Linguistic Studies Режим доступу: <https://sites.google.com/site/lingvisticnistudii/>
4. Мовознавство : науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні. Режим доступу: <http://www.movoznavstvo.org.ua/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Портал української мови. Режим доступу: <http://pravila-uk-mova.com.ua>
7. Український лінгвістичний портал: <http://ulif.org.ua>

Затверджено на засіданні кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології (протокол №21 від 26.08.2022 р.)

Викладач

Елла КРАВЧЕНКО

В.о. завідувача кафедри загального та прикладного мовознавства і

слов'янської філології

Ірина ГАРБЕРА

Гарант освітньо-наукової програми

Анатолій ЗАГНІТКО

Керівник спеціальності

Анатолій ЗАГНІТКО